

Někteří prožívali vzrušení až k orgasmu. Vše nasvědčovalo tomu, že závody ve zbrojení budou ještě úpornější. Široká veřejnost ztratila pud sebezáchovy a zůstala bezmocně lhostejná. Konec všeho času se povážlivě přiblížil.

Holubice míru

Američtí vědci už od roku 1945 upozorňovali, že neexistují atomová tajemství, které by vědecky vyspělá země nedokázala v nejkratší době odhalit, i na to, že stát diktatury může začít s programem atomového zbrojení rychleji, než Spojené státy. Záleží jen na tom, zda bude Sovětský svaz chtít mít atomovou zbraň. Američtí vojenská strategové ale byli ovlivněni předpověďmi typu – „*jestliže Rusové vůbec kdy atomovou bombu sestrojí, dokáže to nejdříve v roce 1956 nebo 1960*“. Experty letectva, kteří sázeli na termín kolem r. 1952, obviňoval kdekdo z přehánění.

Když kdesi nad Dálným východem zjistila koncem srpna 1949 posádka letounu B-29 radioaktivní záření, Pentagon byl otřesen. Nemohl uvěřit, že Sověti mohli tak rychle vyrobit tolik ²³⁵U nebo plutonia. Konspirace našeptávala jedinou alternativu. Štěpnou látku nevyrobily továrny za „železnou oponou“, nýbrž ji do Sovětského svazu přivezli špionážní agenti zvenčí. Otázku odkud si radši nikdo nepokládal. Když byl s realitou sovětské bomby obeznámen prezident Truman, zmohl se jen na otázku: „*Co dál?*“ Davové psychóze zaskočených patrně odolal jen Oppenheimer: „*Však se nezblázníme.*“ Veřejnosti byla tato skutečnost oznámena necelý měsíc po výbuchu. Sovětská vláda totéž udělala až v roce 1951.

Nejednalo se o nic jiného, než o hrubé podceňování sovětské atomové vědy, což udivuje snad ještě víc než dřívější přeceňování vědců německých. Přitom do roku 1945 psaly sovětské odborné časopisy i denní tisk, že SSSR má zájem na jaderné energii a jeho vědci na této problematice pracují. Na rozdíl od „třetí říše“, která přírodním vědám nepřála, sovětský stát vkládal do výzkumu mimořádně velké prostředky. Od roku 1939 měli jeho vědci k dispozici cyklotron, první na evropském kontinentě, r. 1941 postavili další dva, z nichž jeden měl větší výkon než ten, co byl tehdy v provozu v USA. Od roku 1939 vycházely práce, teoreticky objasňující štěpné procesy v uranu. Koncem roku 1940 Kapica dokonce veřejně prohlásil, že „*teoretické propočty svědčí o tom, že atomová bomba by snadno mohla zničit velkoměsto s několika miliony obyvatel*“. Po německém vpádu Sověti svůj jaderný program zastavili, ale vrátili se k němu už v roce 1943.

Odborníci amerického vojenského letectva, kteří zpětně studovali evoluci sovětského výzkumu, usoudili, že v roce 1945 nebyli Sověti ani v teorii, ani v technice daleko za USA. Dnes víme, proč Sověti dokázali vyrobit bombu až za čtyři roky po Američanech. Neměli uran.

Když předlouhá uranová partie vyústila v pat, zpupnou lidskou mysl opanovala touha ovládnout mocné přírodní procesy probíhající v nitru hvězd. Nezvedená kopulace rozvášněných lehkých atomů vpašovala erotiku do obvykle bezesných nocí vojenských sucharů a z překvapivě oplodněných myšlenek se k životu hlásila nenasytně ničivá obluda. Zrodit se měl zbrusu nový nástroj smrti, pozemské Slunce. Chybělo jediné. Porodnice.

Rozbuška k zážehu tance vodíku, atomová bomba, měla své první krůčky úspěšně za sebou, ale před jadernými teoretiky stanul úděsný stín pochybností. Otázka, která nebyla dosud ani v pohádce položena. Nemohlo by se stát, že termonukleární procesy běsnící hydrogenu zachvátí veškeré ovzduší i vodstvo a přemění Zemi v hořící hvězdu? Uffff. Přírodní zákony slavily

oslava vítězství byla ještě v dresech všech spojenců
(Paříž, květen 1945)

úspěch. Odpověď byla záporná. (Narozdíl od štěpení těžkých jader nemůže při termojaderném slučování ve „vodíkové“ bombě dojít k následné „řetězové“ reakci, neboť teplo a tlak vyprodukované při výbuchu nejsou dostačující pro „spuštění“ další fúze. Podmínky pro probíhání dalších a dalších jaderných fúzí by musely být zajištěny zvenčí – např. silným magnetickým polem či obdobnou gravitací jako ve hvězdách.)

Pentagonští stratégové války přesto stírali ledový pot při hamletovském rozjímání nad srpem a kladivem – tuší, netuší, má či nemá? Uklidnil je až Trumanův proslov (31. 1. 1950):

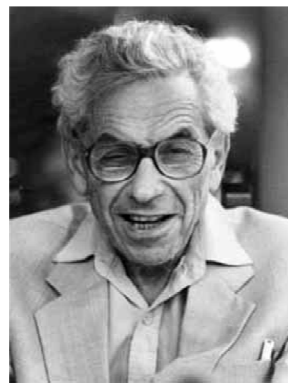
„Je to součást mé odpovědnosti jako vrchního velitele ozbrojených sil, abych se postaral o to, že se naše země bude schopna bránit proti případnému agresorovi. Proto jsem nařídil Komisi pro atomovou energii (AEC), aby pokračovala ve své práci na všech formách atomových zbraní, včetně tak zvané vodíkové nebo Super bomby.“

Primární motivací k takovému prohlášení byla dvě překvapivá zjištění. Nečekaně brzký výbuch první atomové bomby Sovětského svazu a odhalení špionážní činnosti Klause Fuchse z Los Alamos ve prospěch protivníka. Od této chvíle se nejvyšší prioritou stal rozvoj nových a účinnějších strategických zbraní – zejména termonukleárních (vodíkových bomb). Mělo to však jeden háček. V rychle rostoucím napětí studené války se prozatím nenašel nikdo, kdo by měl hmatatelnou představu, jak by měla praktická termonukleární zbraň vypadat. To vyvolalo nové obavy. Trumanovo prohlášení bylo považováno za dvousečné, neboť mohlo pobídnout sovětské nukleární úsilí k vyšší aktivitě a tím získat náskok před USA. Uklidnění přinesl až koncepční průlom Edwarda Tellera a Stanisława Ulama v lednu následujícího roku. Při operaci Ivy vybuchla dosud největší nálož.

(V epicentru výbuchu hirošimské atomové bomby byla teplota přibližně 4 000 °C, pro srovnání povrch Slunce má teplotu 5 000 °C, ale na několik sekund byla dosažena teplota asi půl milionu stupňů Celsia, v řádu několika milisekund dokonce několik desítek milionů stupňů Celsia. A to už jsou podmínky, které umožňují zkonstruovat termonukleární zbraň.)

Edward Teller

Stanislaw Ulam